

**การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษา
ของโรงเรียนวัดเทพธิดา (สิงห์ประสิทธิ์วิทยา) สำนักงานเขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร**

ภัทรอิงกานต์ บุญพรหม*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดเทพธิดา (สิงห์ประสิทธิ์วิทยา) สำนักงานเขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ และอายุ ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 186 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 ผลการวิจัยพบว่า 1) คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดเทพธิดา (สิงห์ประสิทธิ์วิทยา) สำนักงานเขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดเทพธิดา (สิงห์ประสิทธิ์วิทยา) สำนักงานเขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 3) คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดเทพธิดา (สิงห์ประสิทธิ์วิทยา) สำนักงานเขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

คำสำคัญ

การมีส่วนร่วม การจัดการศึกษา

ความนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศให้อยู่รอด ก้าวทันโลกที่เจริญรุ่งเรือง และสามารถแข่งขันกับนานาประเทศเพราะ“การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” (กระทรวงศึกษา, 2542, หน้า 27) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนให้ระบบการศึกษาสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผู้เรียนมีคุณภาพอย่างแท้จริงได้นั้น ย่อมเกิดจากความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการบริหารและจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแผนแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติ-การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545) ที่ถือเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารจัดการศึกษา ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมไว้อย่างชัดเจน

*นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ไว้หลายมาตรา โดยเฉพาะมาตรา 8 (2) กำหนดให้สังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมาตรา 57 ให้นำหน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และยกย่อง เชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาอีกทั้งมาตรา 58(2) ให้นำบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่น ให้แก่สถานศึกษาและมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 24-56)

ผู้วิจัยเห็นว่าการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและสถานศึกษาในการจัดการศึกษานับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ สำหรับผู้ปกครองในฐานะที่เป็นผู้ให้การเลี้ยงดูและมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ต้องการให้ผู้เรียนมีอนาคตที่ดี และดำเนินอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษา กับผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ดีขึ้น อันจะส่งผลประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและการมีส่วนร่วม อย่างแท้จริงจะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้ปกครองได้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ ผู้ปกครองและชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งจะเกิดประโยชน์กับตัวผู้เรียนและยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียนอีกด้วย การมีส่วนร่วมจะช่วยให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจตรงกันและ เห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน สนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง นักเรียนของโรงเรียนวัดเทพธิดา (สิงห์ประสิทธิ์วิทยา) สังกัดสำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2559 จำนวน 360 คน กำหนดขนาดตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จรูปเครจซ์และมอร์แกน (ภาวิดา ธาราศรีสุทธี, 2556, หน้า 132) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 186 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของ โรงเรียนวัดเทพธิดา (สิงห์ประสิทธิ์วิทยา) สำนักงานเขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูลระหว่าง วันที่ 30 เมษายน - 3 พฤษภาคม 2560 ได้ติดตามจนได้รับแบบสอบถามกลับคืน คิดเป็นร้อยละ 100 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าสถิติพื้นฐาน คือค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และทำการทดสอบสมมุติฐานโดยการทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์

ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method)

ผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดเทพลีลา (สิงห์ประสิทธิ์วิทยา) สำนักงานเขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน ที่มีเพศต่างกัน ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดเทพลีลา (สิงห์ประสิทธิ์วิทยา) สำนักงานเขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

3. คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน ที่มีอายุต่างกัน ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดเทพลีลา (สิงห์ประสิทธิ์วิทยา) สำนักงานเขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดเทพลีลา (สิงห์ประสิทธิ์วิทยา) สำนักงานเขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดเทพลีลา (สิงห์ประสิทธิ์วิทยา) สำนักงานเขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากที่สุด คือ ด้านกิจกรรมนักเรียน ทั้งนี้เพราะว่าโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมโดยเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมกีฬาสี และการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษาทุกกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย หลุยส์ (2555) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของพ่อแม่ และครอบครัวของนักเรียนในการได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยครอบครัวมีความต้องการและมีความคาดหวังที่จะได้มีส่วนร่วมในการร่วมออกแบบโครงการและการบริการให้ความช่วยเหลือในช่วงเวลาเย็น และในช่วงวันหยุด ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องเล็งเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ให้ดำเนินการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเบอร์เนทท์ (2555) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของความสำเร็จของนักเรียนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษา พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักสูตร ส่งผลกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ของนักเรียน นักเรียนที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักเรียนมีแนวโน้มจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักเรียน

ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนที่น้อยสุด คือด้านวิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ดำเนินการให้ครูจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมและทันสมัยเช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตอยู่แล้ว การเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องดังกล่าวจึงเป็นเรื่องของกระบวนการจัดการศึกษาของทางโรงเรียนอยู่แล้ว สอดคล้องกับงานวิจัยมีแกน (2551) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผน และการพัฒนาคุณภาพของครู โรงเรียนคาทอลิกในรัฐคอนซัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การเพิ่มขึ้นตอนของการมีส่วนร่วมในการวางแผนและแนวความคิดของบุคลากรที่เกี่ยวกับคุณภาพของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กัน องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเกี่ยวกับการวางแผน คือ หลักสูตรและครูใหญ่มีทักษะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของโรงเรียนในแง่บวกมากกว่าครูทั่วไป

1.1 ด้านวิชาการ พบว่า คณะกรรมการเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากเครือข่ายผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมของ โรงเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อีกทั้งยังมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามผลการเรียนของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัย พรทิพา จุลสุคนธ์ (2542) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โรงเรียนชุมชนวัดคีรีนาครัตนาราม ตำบลหนองสารเดช อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงาน ปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและความรู้ความเข้าใจของบุคลากร ต่อการดำเนินการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ตลอดจนศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพของสถานศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนเปิด โอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ ส่วนการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นได้ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา 2 รูปแบบ คือ โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการเชื่อมประสานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สำหรับปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงประวัติศาสตร์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนความสัมพันธ์ในทางเครือญาติระหว่างผู้นำชุมชน ภาวะผู้นำของบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน และ โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจของครู นักเรียน และผู้ปกครองต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2553 โดยมีความมุ่งหมายในการวิจัยเพื่อศึกษาความพึงพอใจของครู นักเรียน และผู้ปกครองต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย ปีการศึกษา 2553 ใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านกิจการนักเรียน ด้านบุคคลและงบประมาณ และด้านบริหาร ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีระดับความพึงพอใจต่อการบริหารการศึกษา

ด้านวิชาการอยู่ในระดับพึงพอใจมาก นักเรียนมีระดับความพึงพอใจต่อการบริหารการศึกษาทุกด้านอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง และผู้ปกครองมีระดับความพึงพอใจ ต่อการบริหารการศึกษาทุกด้าน อยู่ในระดับพึงพอใจมาก

1.2 ด้านงบประมาณ พบว่าคณะกรรมการเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการมีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็นและเป็นกรรมการในการดำเนินการจัดหารายได้แก่สถานศึกษา เช่น ผ้าป่าเพื่อการศึกษา การมีส่วนร่วมในการแสวงหาและพิจารณาคัดเลือกนักเรียนให้ได้รับทุนการศึกษาของสถานศึกษา และการได้มีส่วนในการดูแลและรักษาความปลอดภัยในทรัพย์สินของสถานศึกษา โดยมุ่งที่ผลประโยชน์ที่นำไปสู่ตัวผู้เรียนทำให้เครือข่ายผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้านงบประมาณอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมลักษณ์ ภูคำแสน (2540) ได้ศึกษาบทบาทของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก ด้านการกำหนดนโยบาย การอำนวยการ การประสานงาน การรายงานผล และการบริหารงบประมาณ ส่วนการจัดองค์การ การแบ่งสายงาน และการบริหารงานบุคคลมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางงานวิชาการ ชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ในเรื่องการจัดหาวิทยากรท้องถิ่น การจัดหาหนังสือเรียน การหาทุนให้นักเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรม สำหรับงานด้านอาคารสถานที่ ชุมชนมีส่วนร่วมในเรื่องการหาสถานที่ การจัดสร้างโรงเรียน การใช้อาคารสถานที่เพื่อการประชุม การประกอบพิธีกรรม และการช่วยบำรุงรักษาอยู่ในระดับมาก การควบคุมและประเมินการใช้อาคารเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ระดับปานกลาง งานด้านกิจการนักเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการรณรงค์การรับนักเรียนใกล้บ้าน การจัดสวัสดิการ การให้ทุนการศึกษาสำหรับนักเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม คนต๋องกีฬา การแนะแนวการศึกษาต่อ การสอดส่องดูแลความประพฤตินักเรียน และการเข้าร่วมในกิจกรรมการส่งเสริมประชาธิปไตย การจัดงานประจำปี งานประเพณีต่างๆอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า ชุมชนในท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา มีสภาพทางเศรษฐกิจไม่ดี ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน จึงไม่สามารถเข้าร่วมในการจัดการศึกษากับทางโรงเรียนได้อย่างเต็มที่

1.3 ด้านกิจกรรมนักเรียน พบว่าคณะกรรมการเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมกีฬา การมีส่วนร่วมในการให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษาทุกกิจกรรม โรงเรียนได้ให้ความสำคัญในการขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชนในด้านการกิจกรรมมาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสอดคล้องกับงานวิจัย ชนวนรณ อินโสม (2557) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมของชุมชนเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการดำเนินงาน รองลงมาคือ ควรมีการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแก่คนในชุมชนและ

ควรเปิดโอกาสชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพสังคมและความต้องการของท้องถิ่น
ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยโรงเรียนบ้านถ้ำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (2554) ศึกษา
เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านถ้ำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงราย เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษารวมทั้งศึกษาปัญหา
แนวทางแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านถ้ำ สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อ
พิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีสภาพการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ ด้านกิจกรรมนักเรียน รองลงมาได้แก่ ด้าน
สภาพแวดล้อม และด้านที่มีสภาพการดำเนินงานน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านวิชาการ และการศึกษาจากการสนทนากลุ่ม
ผู้ปกครอง พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านถ้ำ เป็นแบบระบบเปิด (open
system) กล่าวคือ ระบบที่ต้องอาศัยการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคล องค์กรหรือหน่วยงานอื่นๆ ในลักษณะเป็นการ
แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ซึ่งกันและกัน ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นมีความสมดุลรวมทั้งสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปก็มี
ผลหรืออิทธิพลต่อการทำงานองค์กรเช่นกัน จึงทำให้เครือข่ายผู้ปกครองมีส่วนร่วมในด้านการกิจกรรมนักเรียนอยู่ใน
ระดับมาก เพราะในการจัดกิจกรรมนักเรียน จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู
บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการร่วมมือกันในการวางแผน ดำเนินการ เพื่อให้
สอดคล้องต่อความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เสาวนีย์ เดือนเด่น (2557) ทำการศึกษา
เรื่องการมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากรกองบริการการศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยรามคำแหง มี
วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากรของกองบริการการศึกษา และเพื่อศึกษาปัญหา
อุปสรรค ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากรกองบริการการศึกษา สำนักงานอธิการบดี
และเพื่อนำผลปรับปรุงพัฒนาองค์กร พบว่าบุคลากรกองบริการการศึกษา มีส่วนร่วมในการทำงาน ด้านการวิเคราะห์
ปัญหาและสาเหตุของปัญหา โดยภาพรวม มีส่วนร่วมมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าบุคลากรมีส่วนร่วมมากในการ
วิเคราะห์วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ขององค์กร ด้านการวางแผน โดยภาพรวมมีส่วนร่วมปานกลาง พิจารณา
รายข้อพบว่าบุคลากรมีส่วนร่วมมากในการจัดทำแผนปฏิบัติการขององค์กร ด้านการดำเนินงาน/กิจกรรมต่างๆ
พบว่า โดยภาพรวมมีส่วนร่วมมาก พิจารณารายข้อพบว่าบุคลากรมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมต่างๆ
ขององค์กรและด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมมีส่วนร่วมมาก พิจารณารายข้อพบว่าบุคลากรมี
ส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานขององค์กรอยู่เสมอ ด้านการรับประโยชน์ พบว่าโดยภาพรวมมีส่วนร่วมมาก
พิจารณารายข้อพบว่าบุคลากรมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรในองค์กร
มองภาพรวมในทั้ง 5 ด้าน พบว่า มีส่วนร่วมมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าบุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน/
กิจกรรมต่างๆ รองลงมา มีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ มีส่วนร่วมในการการติดตามและประเมินผล มีส่วนร่วมใน
การวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหา และมีส่วนร่วมในการวางแผนตามลำดับ

1.4 ด้านสภาพแวดล้อม พบว่าคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากเครือข่ายผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการติดตามให้ผู้ปกครองส่งเด็กเข้าเรียนและการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา การประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษา และมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สมลักษณ์ ภูคำแสน (2540) ได้ศึกษาบทบาทของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก ด้านการกำหนดนโยบาย การอำนวยการ การประสานงาน การรายงานผล และการบริหารงบประมาณส่วนการจัดองค์กร การแบ่งสายงาน และการบริหารงานบุคคลมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางงานวิชาการ ชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ในเรื่องการจัดหาวิทยากร ท้องถิ่น การจัดหาหนังสือเรียน การหาทุนให้นักเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรม สำหรับงานด้านอาคารสถานที่ ชุมชนมีส่วนร่วมในเรื่องการหาสถานที่ การจัดสร้างโรงเรียน การใช้อาคารสถานที่เพื่อการประชุม การประกอบพิธีกรรม และการช่วยบำรุงรักษาอยู่ในระดับมาก การควบคุมและประเมินการใช้อาคารเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ระดับปานกลาง งานด้านกิจการนักเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการรณรงค์การรับนักเรียนใกล้บ้าน การจัดสวัสดิการ การให้ทุนการศึกษาสำหรับนักเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม คนตรี กีฬา การแนะแนวการศึกษาต่อ การสอดส่องดูแลความประพฤตินักเรียน และการเข้าร่วมในกิจกรรมการส่งเสริมประชาธิปไตย การจัดงานประจำปี งานประเพณีต่างๆอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า ชุมชนในท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา มีสภาพทางเศรษฐกิจไม่ดี ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน จึงไม่สามารถเข้าร่วมในการจัดการศึกษากับทางโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยอานวย ผมทอง (2553) วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขียงตรา เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยพบว่ามีความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขียงตรา เขต 2 ในภาพรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับ ดังนี้ ด้านวิชาการ ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านการบริหาร ด้านกายภาพ การเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจะเขียงตรา เขต 2 จำแนกตามผู้ที่เกี่ยวข้องและขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดเทพลีลา (สิงห์ประสิทธิ์วิทยา) สำนักงานเขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง พบว่า คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองที่มีเพศต่างกัน มี

ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากเครือข่ายผู้ปกครองส่วนใหญ่อาจเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และเพศหญิงมีความใกล้ชิดในตัวผู้เรียน และเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการดูแล ทั้งมีความละเอียดอ่อนในการให้ความสนใจใส่ใจและมีมุมมองแตกต่างจากเพศชาย อีกทั้งนี้เพศชายต้องทำงานหารายได้มาดูแลครอบครัว ทำให้ภาระในการดูแลเป็นของเพศหญิงที่เป็นบุตรหลานของตนเองแทน และในฐานะที่เป็นผู้ให้การเลี้ยงดูและมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากซึ่งเพศหญิงอาจจะมองเห็นความแตกต่างได้ชัดเจนมากกว่าเพศชาย สอดคล้องกับงานวิจัยของนาริรัตน์ นาทีชัชชนะ (2550) วงเดือน ธรรมิฤทธิ์ (2552) และสุทธินิย์ เรืองฤทธิ์ (2545) ที่มีผลการวิจัยเกี่ยวกับเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน

3. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียน วัดเทพศิลา (สิงหประสิทธิวิทยา) สำนักงานเขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียนในแต่ละช่วงอายุ ต่างมีความสนใจในการที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อต้องการให้ผู้เรียนมีอนาคตที่ดีและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองในการจัดการศึกษา อันจะส่งผลประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน และการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้ปกครองได้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งจะเกิดประโยชน์กับตัวผู้เรียนและยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียนอีกด้วย การมีส่วนร่วมจะช่วยให้อะไรก็ตามเกิดความเข้าใจตรงกันและเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน สนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียนในแต่ละช่วงอายุ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สอดคล้องกับหลักการกระทรวงศึกษา (2542) กล่าวว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนให้ระบบการศึกษาสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผู้เรียนมีคุณภาพอย่างแท้จริงได้นั้น ย่อมเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายในการบริหารและการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแผนแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545) และสอดคล้องกับสาระสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2574 โดยหลักการข้อ 1 กล่าวว่า “รัฐมีหน้าที่จัดการให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและ

มาตรฐาน สามารถพัฒนาขีดความสามารถที่มีอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคลให้เต็มศักยภาพ จากการใช้มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, หน้า 15)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษามีส่วนร่วมของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดเทพธิดา (สิงห์ประสิทธิ์วิทยา) สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ด้านวิชาการ โรงเรียนควรให้เครือข่ายผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการระบบโครงสร้างองค์กรให้รองรับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. ด้านงบประมาณ โรงเรียนควรให้เครือข่ายผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการวางแผน สนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุงภูมิทัศน์ของสถานศึกษา ตลอดจนมี ส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา
3. ด้านกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนควรให้เครือข่ายผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการกำหนดมอบหมายครู บุคลากรในการจัดกิจกรรม และกำกับ ติดตามและนิเทศการปฏิบัติงานของครู บุคลากร เพื่อพัฒนากระบวนการในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษา
4. ด้านสภาพแวดล้อม โรงเรียนควรให้เครือข่ายผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการจัดระบบงานธุรการ เพื่อให้มีความสะดวก รวดเร็วในการให้บริการเป็นที่พอใจของผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนางานด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม
2. ควรศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของนักเรียนหรือครู เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อให้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐรญา พวงจันทร์. (2553). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหาร การศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ทับทิม กริวัฒน์. (2545). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เทอดศักดิ์ จันเสวี. (2549). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนเทศบาล ตำบล จอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชา ประถมศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นงนิตย์ โสพุทธอ่อน. (2550). “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๑”. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม.
- นฤมล พอดิ. (2549). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- นิตยา กอบนิลพรรณ. (2548). สภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของ โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ลำานารายณ์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการ นิเทศ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บัวพันธ์ ขันดี. (2551). การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ประมวล อัคราศรี. (2551). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ ๑-๒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต ๑. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พจมาน จำทอง. (2550). “ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ”. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พจนิจดา วีระชาติ. (2547). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- พิทักษ์ แพทย์พล. (2546). การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภราดร พวงดี. (2546). การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารงานโรงเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกะฉัง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภาวิดา ธาราศิริสุทธิ และศิริพงษ์ เสงายน. (2556). การศึกษาอิสระ. กรุงเทพมหานคร: มิตรภาพ. สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542และแก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- โรงเรียนบ้านถ้ำ. (2553). รายงานการประเมินตนเองโรงเรียนบ้านถ้ำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงรายเขต 3. เชียงราย.
- วสันต์ ขอดศิริ. (2547). ความต้องการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กลุ่มโรงเรียน
ดอยเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษาต่อเนื่อง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัชรภรณ์ เอี่ยมสะอาด. (2543). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาท้องถิ่นอำเภอ
บางเลน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษา
ต่อเนื่อง. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2542). การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คุษณินพนธ์
การศึกษาคุษณินพนธ์ สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริพงษ์ เสงายน. (2542). หลักการบริหารการศึกษา : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.
- เศรษฐชัย วิสาทาโส. (2556). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๒. มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- สุวัฒน์ มุทษเมธา. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อकिन รพีพัฒน์. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย.
กรุงเทพฯ : สักดิ์โสภารการพิมพ์.
- อภิเชษฐ์ พาลี. (2552). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.

